

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IRSE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unū anū 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe anū 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŪ L.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

O seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefrazate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se retrimit.

N°. 216.

Vineri, 2 (14) Octomvre.

1887.

NOU ABONAMENTU

la

„GAZETA TRANSILVANIEI.”

Cu 1 Octomvre 1887 st. v., se începe unū nou abonamentū pe triniulū Octomvre, Novembre și Decemvre la care invităm pe toți onorații amici și sprijinitori ai fôiei nôstre.

Prețulū abonamentului:

Peutru Austro-Ungaria:	Peutru România și străinătate:
pe trei luni 3 fl.	pe trei luni 10 franci
„ șese ” 6 „	„ șese ” 20 „
„ unū anū 12 „	„ unū anū 40 „

Abonarea se pôte face mai ușorū și mai repede prin mandate postale.

Abonaților de pân'acum li-se recomandă a însemna pe cuponū numărulū fâșiei sub care au primitū diarulū.

Domni carī se vorū abona din nou se binevoescă a scrie adresa lămuritū și a arêta și posta ultimă.

Brașovū, 1 Octomvre 1887.

Stefanū Szechényi, supranumitū „celū mai mare Maghiarū,” dîcea pe la 1830 cătră conaționalii sêi: Băgați de sémă, că cu noi împreună trăiescū miliōne de Români și Slavi, carī astăzi suntū încă iobagi, dēr mâne poimâne își vorū redobîndi libertatea și drepturile individuale. Atunci ei vorū fi cetățeni egali cu noi, dēr nu vorū vorbi limba nôstră. Sē le redămū acestora libertatea individuală încetulū cu încetulū, ér în schimbū sē ceremū sē ne învețe limba, câștigându-i astfelū pentru noi!

Statulū acesta a datū celū dintăiu impulsū la mișcarea de maghiarisare, care din ce în ce a ajunsū la dimensiunile mari de ađi. Dēr Maghiarii au înțelesū numai scopulū ce-lū urmărea Szechényi, n'au înțelesū însă și importanța mijlocelorū ce le-o recomandă. De aceea s'au abătutū dela directiva ce le a dat'o elū, de a procede građatū, cu cumpetū și cu cruțare, și au declaratū rēsboiu popórelorū nemaghiare. Astfelū adoptându-se politica violentă a lui Kossuth, s'a produsū efectulū contrarū, căci rēsboiulū civilū dela 1848/9 a contribuitū puternicū la re-deșteptarea sēmțului naționalū alū Românilorū și Slavilorū.

Atunci Szechenyi a făcutū istorica exclamare: Acum e prea târđiu, vedū că v'amū deșteptatū numai spre peirea vóstră!

Prin'r'o neașteptată constelația a împrejurărilorū, favorabile lorū, Ungurii ér' au ajunsū la putere în anulū 1867 și étă că rezultatele, la aparițiune pentru ei „strălucite“, ale unui constituționalismū falsificatū și nedreptū îi încuragéză din nou sē reapuce — deși acum de totū întârđiatū — firulū programului de maghiarisare propusū de Szechenyi. Dēr și de astădată Ungurii dela putere dovedescū o nedibăciă atâtū de mare în apucăturile lorū, dovedescū o ignorare atâtū de fatală a puterii de viêtă de care dispunū ađi popórele nemaghiare, și unū disprețū atâtū de mare pentru principiile conducetóre de libertate ale vécului în care trăimū, încătū dēcă omulū nu i-arū afla absurdū și ridiculū, ar trebui sē-i fā milă de ei.

Aceste cugetări le-a deșteptatū în noi discursulū rostitū de contele Ludovicū Tisza la deschiderea congresului Kulturegyleturilorū în Peșta.

Se vede la prima cetire a acestei vorbirī, cu câtă greutate se luptă aceluș campionū alū maghiarismului modernū spre a îmbrăca scopurile ofensive cele mai vedite ale kulturegyletiștilorū într'o haină neofensivă. O sucsce și o rēsucsce nou-plămăditulū, conte până ce elū însuși nu mai pôte merge mai departe, ci'și ajută cu câte o exclamația nesărată și nemotivată, menită alū scóte din impusū.

Așa de esemplu, după ce d-lū Ludovicū Tisza

arată, că dela 1867 încócs Ungurii dela putere au trebuitū sē țină sémă de nisce factori, carī în vechia Ungaria constituțională au fostū eschiși dela activitatea politică, și după ce face încercări desperate spre a ajunge la rezultatulū că acum se cere dela acești factori sē câștige și cunoscința de sine politică, pentru care scopū trebuie sē primescă limba și cultura maghiară, cu tóte că ca „cetățeni cu drepturi și datorii egale“ se potū folosi liberū de limba, religiunea și datinele lorū; după ce vrea sē împreune astfelū douē curenturi cu totulū opuse, curentulū de a se lăți și impune limba maghiară și curentulū de a se conserva și desvolta limbele nemaghiare, încercă a eși din încurcăturā afirmându deodată, că în generalū naționalitățile nemaghiare nu se „potū“ jălui asupra statului și a societății maghiare și că nici nu o facū acésta decâtū „nise agitatori singuratici“ etc.

Că nu e cu puțință a împreuna douē estreme, tendințele de maghiarisare cu pretinsa „libertate“ a Nemaghiarilorū, o recunócsce însuși d-lū Ludovicū Tisza când, vorbindū despre „cultura generală“, care ar fi menită a deștepta „spiritulū unitarū naționalū“ susține, că acésta culturā — firesce maghiară — este calea pe care Maghiarii potū face sē înțelégă și pe Români și pe Slavi, că „în statulū ungarū nu esistă și nu pôte sē esiste decâtū o singură națiune“.

Ce va sē dîcă acésta pentru Nemaghiari în împrejurările de față, nu mai trebuie sē spunemū, mai alesū după ce contele dela Seghedinū crede a fi cu totulū superfluu, când vorbește de o „singură națiune“, de-a adauge celū puținū cuvântulū „politică“.

Este însă ridiculū dēcă același conte pretinde dela kulturegyletiștii lui sē procedă „în lățirea culturai maghiare pe cale socială și între Nemaghiari“ astfelū, ca „sē-i câștige“ pentru cauza maghiarismului, și dēcă presupune dela dēnșii, că vorū fi mai „norocoși în alegerea mijlocelorū“ ca antecesorii lorū. Acésta o sēnte chiar elū însuși, când caută sē se escuze mai dinainte pentru „netactulū“ unorū membri ai acelorū reuniuni.

Ce sē mai așteptămū dela ceilalți membri, dēcă însuși președintele congresului kulturegyletiștū, spre apărarea teoriei sale despotice, în fața propriei mărturisiri, că legile esistente dau dreptulū popórelorū nemaghiare de a se folosi de limba lorū; dēcă în fața a miliōne de Români, Slavi și Germani se provócă la procederea cnutei rusesci în provinciile baltice. Sērmănă libertate ungrúscă, rele vremuri ai mai ajunsū, dēcă își iai de modelū despotismulū căzăcescū!

Resultatulū svércolicilorū kulturegyletiste se pôte de pe acum ușorū prevedé. Elū va face, ca teroristi dela putere sē se convingă în curéndū, ce mare este rētăcirea lui Ludovicū Tisza, când crede, că naționalitățile nemaghiare n'au causă de a privi cu îngrijire la aceste svércoliri.

In memoria lui Iacobū Mureșianu.

Redactorul „Gazetei Transilvaniei“ a mai primitū următórele telegrame și scrisori de condolență:

Coșocna, 9 Octomvre a. c.

Mē asociezū la durerea ce aveți pentru ireparabila pierdere a luptătorului învăpăiatū alū românismului și iubitorū părinte Iacobū Mureșianu.

I. Hossu, protopopū.

Nușfaléulū Dómnei, 8 Octomvre a. c.

Deși mai târđiu, primiți și dela mine sincerrile condolențe pentru pierderea scumpului d-vóstrē părinte și marele mecenate alū națiunei

Georgiu Micu.

Teiușiu, 11 Octomvre.

Poftescū ca Atotputerniculū Dumneđeu sē vē mângăie pentru pierderea cea mare ce ați

înduratū prin mutarea la cele eterne a scumpului d-vóstrē părinte

Stefanū Crișianu
proprietarū și invēț.

„Fôia Diecesană“ din Caransebeșū publică următorulū necrologū:

Iacobū Mureșianu, fostū directorū alū gimnasilui rom. cat. din Brașovū, distinsulū publicistū, carele până la fundarea „Telegrafului român“ în timpii absolutismului a îndrăsnitū a susținé cu curagiu cauza nôstră romană, unulū dintre cei mai meritați discipuli ai scólei mai vechi din Blașiu, carī mai nainte de tóte erau români și după aceea greco-catolici, unū adevératū apostolū alū înaintării culturai și alū emancipării națiunei nôstre române, spre adēna nôstră măhnire a încetatū din viêtă Joi în 17/29 Septemvre a. c. în Brașovū în adēnci și oneste bētrânețe. Precum cadū tónina frunđele din arbori, așa se ducē unulū după altulū bărbații cei redeșteptători ai națiunei nôstre. După nemuritorulū Cipariu vedemū coborîndu-se în mormēntū și pe Iacobū Mureșianu, ore când singurulū publicistū al Românilorū dincócs de Carpați, pe fostulū redactorū alū „Gazetei Transilvaniei.“ Viêtă acestui bărbatū este strēsū legată de istoria suferințelorū nôstre celorū mai nouē. De aceea ne rezervămū a vorbi mai specialū despre viêtă lui. Și până atunci adēncū emoționați îi dîcemū: Dormi în pace călătorule ostenitū. Spune vechilorū tēi amici, cu carī te împreună acum eternitatea, că sēmēnța sēmēnată de voi n'a căđutū în pământū sterpū. Ea produce róde mănóse. Generațiunile următóre în veči nu vē vorū uita.

„Luminătorulū“ serie următorulū necrologū: Neîndurata sórte din nou silesce națiunea romană a se îmbrăca în haine de doliu și a geli mórtea unuia dintre cei mai vrednici lucrători și luptători ai sēi, pe Iacobū Mureșianu, fostū redactorū alū „Gazetei Transilvaniei“ și directorū gimnasialū în Brașeu.

Cu decedarea lui Iacobū Mureșianu, repausatū în alū 75-lea anū alū etății sale, éră s'a imputinatū rarulū șirū de bētrâni aleși ai poporului daco-românū, carī au pusū pétra fundamentală la deșteptarea și ridicarea neamului nostru românescū.

Repausatulū încă a fostū unulū, care, asemenea puținilorū sēi contimporani cunoscuți, din fragede tinerețe până la mórte, a lucratū, a luptatū și a suferitū, cu sacrificii și fără șovăire, pe lângă tótă vitregitatea timpurilorū, în timpū de preste una jumétate de seculū, la luminarea poporului, în interesulū românismului.

Pre câtū de mare este dēră jélea pentru acésta pierdere, pe atâtū de mare este recunoscința și mulțămita, ce națiunea romană esprimă la mormēntulū mortului ei, Iacobū Mureșianu, oftându-i cu toții: Fiă-i țērina ușorā și amintirea sempiternă!

„Voința Națională“ scrie:

În acestū momentū primimū din Brașovū durerósa scire, că veteranulū publicistū românū Iacobū Mureșianu a încetatū ađi diminéță din viêtă.

Decedatulū este părintele actualului directorū alū „Gazetei Transilvaniei“, dr. Aurel Mureșianu, și a fost unulū din acei luptători transilvani, carī, împreună cu d. G. Barișiu, a înființatū în Brașovū acum 50 de ani „Gazeta Transilvaniei“ dela care nu s'a retrasū până în momentulū când și-a datū nobilulū sēu sufletū.

Cu inima plină de durere, trimitemū și noi condoleanțele nôstre intristatei sale familie.

„Românulū“ scrie:

Din Brașovū ne vine trista scire, că unulū dintre cei mai vrednici luptători pentru cauza Românismului a încetatū érī din viêtă.

Iacobū Mureșianu, fostū directorū gimnasialū, fost redactorū alū „Gazetei Transilvaniei“ în timpū de aprópe o jumétate de seculū, și până în ultimulū momentū editorū și proprietarū alū numitei gazete, s'a dusū dintre noi, în vērștă de 75 de ani, lăsându în urmă-i o frumosă pagină în istoria neamului românescū. Cātū timpū a trăitū, a trăitū pentru națiune. A lucratū din tóte puterile pentru redeșteptarea consciinței naționale și pentru propășirea poporului. Ca la toți harnicii nôștri bētrâni, activitatea lui nu s'a mōrginitū numai într'o singură direcțiune; elū a luptatū în tóte direcțiunile, căci

tote erau aproape terra incognita pentru ténera națiune română.

In specialu României ardeleni nu voru putea nici odată se uite pe acestu bărbatu, care n'a cruțatu nici banu, nici muncă, pentru ca se vadă pe României ardeleni scoși la lumină dela întunereculu in care i-a cufundatu despotismulu strein.

Regretându acéstă perdere, nu putem decât se dorim consolare intristatei familii.

„Unirea“ scrie:

O scire intristătoare ne vine din Brașov.

Iacobu Mureșianu, fostu redactoru alu „Gazetei Transilvaniei“ și până in ultimile momente editorulu ei neobositu, a muritu.

Reposatul a fostu mare Român. Pressei naționale a adus serviciu neprețuite, cari nu voru fi nici o dată uitate. Poporul român îi va păstra numele intre ale acelora, cari au lucratu, cu credință și iubire, totă viața lor pentru el.

Reposatul Iacobu Mureșianu ajunsese vrăsta de 75 de ani.

In afară de cariera sa de publicistu, a fostu și directoru alu liceului din Brașov in care calitate a contribuit la lumina și creșterea românescă a două generațiuni.

A fostu membru de onore alu Academiei Române, membru fondatoru alu Asociațiunii transilvane pentru cultura poporului român, membru in consiliulu municipali și județianu alu orașului și districtului Brașov.

Morțea l'a răpit puține zile înainte de implinirea a 50 de ani dela apariția „Gazetei Transilvaniei“, astfel că jubileulu acestei foi multu meritate pentru națiune, la care trebuia se ocupe locul de onore, se va face avându unu golu simțitu.

Reposatul a avut rude numeroase și in România, între alții pe d-nul I. colonel Moise Groza, care ține pe una din fiicele sale.

Ca Români de inimă ne-a avut pe toți, și toți ilu plângem.

„România liberă“ scrie:

Iacobu Mureșianu, bătrânulu care a luat parte la toate luptele Românilor din Ardealu, fondatorulu „Gazetei Transilvaniei“, la care a lucratu c'unu patriotismu neclintitu in timpu de 50 de ani, a încetat din viață. Totă românia de peste munți plânge acéstă perdere.

„Telegrafulu“ scrie:

O scire intristătoare ne vine din Brașov.

Iacobu Mureșianu, fostu redactoru alu „Gazetei Transilvaniei“ și până in ultimile momente editorulu ei neobositu, a muritu.

Reposatul a fostu mare Român. Pressei naționale a adus serviciu neprețuite, cari nu voru fi niciodată uitate. Poporul român îi va păstra numele intre ale acelora, cari au lucratu cu credință și iubire, totă viața lor pentru el.

Cu adencă durere adăogăm acestu demnu nume la pleiada marilor nostri patrioți, cari sunt prada morței neindurătoare. Atragem privirea generațiunei tinere asupra numelui celui care ne-a părăsit: se învețe dela Elu cum trebuie luptatu pentru naționalitate și cum trebuie iubit poporul român.

„Epoca“ scrie:

„Gazeta Transilvaniei“, ce a apărutu in doliu, ne aduce trista veste despre morțea vechiului luptatoru alu Românismului, Iacobu Mureșianu, vechiu profesor și

editoru alu „Gazetei Transilvaniei“, încetat din viață la 17/29 Septemvrie ora 4 de dimineață.

Unindu-ne din sufletu la cuvintele bine simțite ce rostesc confracții nostri de peste Carpați, (in necrologulu de pe prima pagină a „Gazetei“) trimetem familiei marelui cetățeanu sincerile nostre condoleanțe.

România“ scrie:

Iacobu Mureșianu, fostu redactoru și actualu editoru alu „Gazetei Transilvaniei“, cel mai vechiu diaru românescu, a încetat din viață... in Brașov, unde a luptatu o viață intrégă pentru apărarea drepturilor obiectivelor frați din Ardealu, (Reproduce necrologulu de pe prima pagină a „Gazetei“).

„Răsboiulu“ scrie:

O scire intristătoare ne vine din Brașov.

Iacobu Mureșianu, fostu redactoru alu „Gazetei Transilvaniei“ și până in ultimile momente editorulu ei neobositu, a muritu.

Reposatul a fostu un mare Român. Pressei naționale a adus serviciu neprețuite. Poporul român îi va păstra numele intre ale acelora, cari au lucratu, cu credință și iubire, totă viața lor pentru el.

„Națiunea“ scrie:

„Gazeta Transilvaniei“ ne sosește astăzi încadrată in negru ca semn de doliu pentru proprietarul, editorulu și redactorulu ei, Iacobu Mureșianu, care a muritu.

„Gazeta“ consacră prima ei pagină următoarelor rânduri, la care ne asociăm și noi: (Reproduce necrologulu de pe pagina I a „Gazetei“)

„Bistrița“ scrie:

„Gazeta Transilvaniei“ ne aduce trista veste că Iacobu Mureșianu, vărulu nemuritorulu Andrei, a încetat din viață.

Unim regretale nostre cu ale fraților de dincolo.

Afacerea școlii de fete din Sibiu.

Etă corespondența ce ni s'a trimisă din Sibiu in afacerea școlii române de fete a „Asociațiunei“ și despre care am amintit in numărulu de ieri alu foiei nostre:

Sibiu, 4 Octomvre 1887.

Unu articlu din Nr. 213, subscris de domnul Ionu Slavici, și intitulatu: „Crisa școlii de fete din Sibiu“ mă face, se iau péna, nu spre a combate ideile sănătoșe și dorite de ori-care părinte bun, și adevărat Român, in ceea ce privesc creșterea fetitelor fără fumuri aristocratice, fără sumeți etc., după exigențele nostre române generale, dér iau péna, spre a îndrepta, séu rectifică idea răităcită, ceși voru fi formându unii dintre celitorii după prima impresiune a cetirii numitulu articlu, care mai bine făcea, decât nu eșia de sub tiparu, și decât nu era atât de greșitu in ceea ce privesc genesa „crisei“, pentru că genesa înfățișată este diametralu contraru adevăratei stări a lucrurilor.

Las' că nu era de felu de lipsă, de a se alarma părinții, și românia intrégă, pentru că două persóne, de altfel și de mine forte stimate (directorulu d. Dr. Barcianu și baronesa Elena Popu) și-au cerutu dimisiunea, fiindu dora convinsu, că decât n'a peritu Românulu in sute de ani, apoi dora nici din incidentulu de față nu va peri, și pentru institutul, de curându înființatu, încă voru fi dora aceste două persóne inlocuibile!

Acum însă odată eșitu la lumină, trebuie acelu ar-

ticlu întâmpinatu, séu mai bine dicitu repulsatu cu indignațiune, dicitendu-i: „napoi cu neadevărurile!“.

Nu părinții, nu fetitele — ale unor familii din Sibiu — sunt causa crisei, și nici persónele dimisionate nu voru avé curagiulu de a puté afirma așa ceva in publicu, ce afirmă articulu, de ore-ce înși aceste persóne voru sci mai bine, cine este preocupatu de interese proprii, și cine de interese generali.

Nu se pôte nega, că la începutulu acestui institutu de creșcere de fetite, ca la ori-ce întreprindere nouă, fiă prin nebăgare de sémă, fiă din lipsa de praxă, fiă din amicitia, fiă din încredere reciprocă intre membrii „Comitetulu“ — s'au făcutu unele greșeli, s'au întrelășatu ori precipitatu unele măsurii, și acestea erau, — după esperiențele primulu anu, — de a se delătura, respective inlocui prin alte măsurii mai sănătoșe și corăspundătoare recerințelor generali și măcar și particulari, decât comitetulu Asociațiunei transilvane pentru cultura poporului român vré rezultate bine-cuvântate și multămirea părinților feteloru date in internatu, pentru că din capulu loculu trebuie accentuat, cumcă puținu li-ar ajuta părinților încrederea in cele 2 persóne dirigitte, decât s'arú pomeni cu copilele, mâne-poimâne devenite deja fete mari, rămase in ore-care privință înderētu și comitetulu trebuia se țină contu de recerințele generale și de unele plânsori ale părinților.

Scriitorulu acestor șiruri — fără a sci cele interne ale „Comitetulu“ — numai ca privitoru esternu a observatu următoarele:

Primele reclamări au venit din afară, dela părinți, dér și rezultatulu examenelor anulu decursu a arătat, că in limba francesă fetitele lor n'au făcutu sporulu doritu; mai allá apoi părinții, că in institutu este nesuficientă împărțirea óreloru de musică, venindu abia la 1—2 săptămâni 1/2 óra din piano pe séma unei copile etc.; dér și numărulu celu frumosu alu fetiteloru internate (anu erau 23, acum sunt 45) indicau „comitetulu“ necesitatea, de a întreprinde ceva in privința organizării fundamentale, afară de statut, încă crearea uniu regulamentu pentru afacerile interne, esplicarea pozițiunei guvernantelor, a cărora număr trebuie inmulțitu etc.

Sé pune déră „Comitetulu“ la lucru, și începe dela capu, aflădu, că directorulu de altfel și membru alu comitetulu, nu pôte fi încă și delegatu alu „Comitetulu“ (supraveghiatoru preste școlă și institutu), denumesce ca delegatu pe profesorulu Ionu Popescu, specialistu in cele didactice; domnulu directoru Barcianu apoi plăcă acasă, își scrie demisiunea, plăcă la institutu și fără a aștepta resolvarea demisiunării sale, citéză toate copilele inaintea sa, le desfășură motivele resignării sale, șiși ia adie dela densesle.

„Comitetulu“ in urma cercetărilor sale află, că personalulu pentru limba francesă, și creșcere (gubernantele), pentru servițiu (bone etc.) s'au alesu prin directoratu, fără se se fi făcutu măcaru relațiunile cuviincioșe in decursulu anulu. — Hotărăsc déră, că profesorii și profesorele, intre care se ține și cea pentru limba francesă (! și aci zice buba!) și gubernantele, a căroru poziția s'a definitu, că este egală cu a profesorelor, — se se denumescă prin comitetu; ér in privința personalulu; celalaltu de servițiu s'a lăsatu direcțiunei putere discreționară.

După demisiunarea d-lui directoru Barcianu trecu 6 zile, și directora baronesa Popu nici unu cuventu, nici o reflexiune n'a făcutu la acestea; vine însă d-nulu Eugen Brote, carele este membru și cassaru alu Asocia-

FOILETONU.

TIMOTEIU ÇIPARIU

I.

Unu oraș școlar! unu orașel de școle!...

La noi, aceste cuvinte nu punu in vederea cititorulu nici o idee precisă. In regatul României, cum dora se fie unu oraș de școle, când abia in unele orașe sunt câteva școle! Ministeriulu instrucțiunei publice s'a însărcinat, chiar in momentul de față, a dovedi țerii întreg că avem școlari multii, forte multii, ér școle nu avem mai de loc. Din acéstă s'a învederat, că națiunea română este doritoare, mai presus de toate, a înveta carte, dér că guvernulu ei n'a știutu până acum se o prididescă cu școle, Glóte nenumărate de popor românesc alu viitorulu se îmbuldesc și dau navală la ușile prea înguste ale puținelor școle in ființă; ér autoritățile țerei le închid cu strășnicie acele ușe, osindind pe copiii cetățenilor a hoinări in voia neștiinței și in prada întemplărilor. Óre ce va fi însemnându acéstă? Este cumva o infricoșătoare dovada de nepăsarea și de disprețulu stăpânirii pentru cei stăpâniți? Ori este numai o umilită mărturisire că densa, stăpânirea, stă ađi cu multu, forte cu multu, mai prejosu de datorințele sale către popor?

Cei cari facu parte din guvernulu actualu séu cari

țin cu densulu ne afirmă că, din contră, destăinuirea ranei școlare, pe care ministeriulu a veditu lumii, estimpă fățișu, prin măsurile draconice, are se facă próșcă și se deschidă de acum înainte cale largă întregulu învățamentu naționalu.

Sé dea Domnulu! Inse, primindu chiar debună acéstă spusă, nu cumva s'ar potrive aci proverbulu francesu admittendu-se, bunăórá, că intrădeveru ministeriulu nostru actualu de instrucțiune publică este pardositu numai cu intențiuni bune. Fie! dér ce scim noi, ceștia de pe din afară, decât cum va nuși va fi făcutu densulu pardosela cu caldaramă de piétră?... Și atata scim și noi, că in piétră, și de semeni, nimica bunu nu răsare.

Dér, din vorbă in vorbă, ne cam depărtărăm și ne înstreinarăm forte de cea mai bogată și cea mai roditoare răsadniță școlară românescă, la care ne era gândulu când am începutu a scrie aceste rânduri.

Ele, pôte, nu voru fi nimenui spre pagubă, și noi, cu atata cel puținu ne mângaiem: că, de siguru nu s'ar fi lepădatu de ele umbra venerată a marelui cultivatoru alu spiritelor și plivitoru alu limbei române, despre care ne este acum aminte a vorbi.

La Blășiu, — abia smulsu dela sinulu maicei sale, țerancă din Pánade, — la Blășiu a trăitu Timotei Çipariu, cu forte rare, forte scurte și totd'anna silitte lipsuri, acei 82 de ani ai viețuirii sale; și-a trăitu viața regu-

latu intre clasele multu populose ale școleroru, și singuratica lui casă de studii isolate. Și una și altele se aflară intrunite in acelu modestu și rēcorosu orașel, aședat pe priporulu domol sub care se imbucă ambele Ternave.

Locuința lui, acum de cinci séu șese ori decenară, era una din acele simple și tăcute cășciore ale capitululu archidieceșan, puse printre grădini, in laturea palatulu metropoliei, care se desfățeză, largu și aratosu, printre umbróse liveți de pomi roditori. Tóte acele cășciore dau cu ferestrele lor cernite pe piéta cea mare, mēduva și mieđulu acelei coje de nucă cetățenescă, căreia i se dice orașulu școlar alu Blășiului. Acolo, pe piață, se infundă cele trei patru neinsemnate ulițe locuite de umiliți meseriași pe cari, in partea loculu, îi poroclesc, — nu se prea scie de ce, — cu epitulu de Greci, precum in cetățile universitare din Germania, burghesii primesc denumirea batjocoritore de Filistri.

Inima, fala Blășiului sunt școlele religioșe și școlele civile, seminaru metropolitanu și mare gimnasiu românescu, proptitu și acesta pe numeroșe și îndesate școle primare. In tóte acestea, de unu seculu și mai bine furnică, ferbe și colcotă fără încetare viața didactică. Ex circula ageră, regulată și nedruncinată, dela unu capetu la altulu, in sinulu tuturor acelor numeroșe și lungi clădiri, care, rânduite fiindu împrejurulu bisericei catedrale, celei acolo numită Mănăstire și împodobită cu gemene clopotnițe predomnitore, se distind pe o intrégă

țiunei și alu „Comitetului“, la Sibiu dela Brașov, unde fusese, și a doua și își dă demisia și directora, făcându reflexiuni, că profesora pentru limba franceză, și guvernantele se le pôtă și mai departe numai directoratul angagia.

„Comitetul“ alege o deputațiune de 3 membri, care se incere a face pe director și directoră ași retrage demisiunea, făcându-se concesiunea, să se denu-mescă personalul de susu prin comitetul după ascultarea și resp. propunerea directoratului; totodată fiindu su-prema necesitate de imulțirea personalului, obvine pri-mul casu de denumirea unei puteri noue pentru insti-tutu, adecă se afla aici o profesora dintr'unu orașu mare alu României cu diplome eminente, atâtu pentru limba franceză, câtu și pentru vre-o 2 studii, aplicată fiindu dēnsa și spre suplinirea unui locu de guvernanta până la angagiarea alteia, pentru tôte acestea numai cu sala-riul de 400 fl. și întreținerea în institutu. „Comitetul“ se bură, a fi căștigatū nu numai din punctū de vedere materialū o personā, care se suplinescă pe 3 altele pe lângă o modestă pretensiune, ci și din punctū de vedere practicū, putēndu face fetițele din institutu, să învețe nu numai gramatica, ci și conversațiunea franceză; — deci comitetul o trimite să se prezenteze directoratului, și directorul Barcianū i și designeză timpul și locul, când și unde să se prezenteze acea profesora; dēr elū nu s'a înfățișatū, și nicăiri n'a fostū de găsitū; merge domnia ei apoi la directoră, și acēsta-i face din umeri, dīcēndū că dēnsa nu pôte lua nici o decisiune fără di-rectorul etc. etc.

Acea profesora indignată de o astfelu de purtare și regretāndu, că de origine și după părinți și ea este Re șinărănă, precum este și directorul și d-lu Eugenū Brote etc., din Reșinari; plecā spre România, unde începēndu-se anulū școlasticū, trebuia să și ocupe ea postulū ei, de sigurū mai splendidū dotatū, după ce înzadarū voise a aduce și dēnsa unū sacrificiu patriei sale.

Directorul și directora nu cedeză în nimica, ci pretindū că alegerea și angagearea puterilor didactice și pentru creșcere se o față ei eschisivū și nu și retragu demisiunea; deputațiunea esmisă dēr se reintōrce fără rezultatū.

Aci apoi de pe ochii multora cădū vëlulū, și incepură întrebările: cine ce este? ce relațiuni familiare esistă între x și y?

Cercetarea arată, că pentru limba franceză era an-gageată domnișora Brote, sora domnului Brote; d-lu di-rectorū Barcianū este vērū alū domnului Brote; directora Elena Popū este verișora soției d-lui directorū Barcianū.

Așadēră nu erau destulū de multe zale în lanțū, prin care se vede încātușatū acestū institutu, ci se mai recereau drepturi discreționare din partea directoratului, că acelū institutu se nu mai fiă proprietatea Românilorū în genere, ci propriu alū unei familii, dreptū locu de adăpostū privilegiatū!...

Judece din acestea fiă-cine, că ore familiile hono-ratiōre din Sibiu, séu fetițele lorū nevinovate suntū vina «crisei» escate, precum le înfățișeză domnul Ioanū Slavici?...

În „comitetul“ Asociațiunei transilvane suntū bār-bați atâtu de iluștri, bārbați, cari n'au copii séu fete de felū, séu celū puținū nu în institutu, așa dēră ne-procupați, bārbați bētrāni, bārbați esperți, încātu ei, sēmīndu-se superiorī tuturorū ne-ajunsurilorū, și consciu de chiāmarea lorū sublimă, vorū sci să alle eșirea cu-venită din acestū impasū.

lature a pieței, mândre de a lorū înfățișare vechie greoie, și monotonă ca a tuturorū edificiilorū ce, în zilele bine-cuvēntate ale Mariei Teresie și mai alesū ale lui Iosifū alu II-lea au pusū, cum amū dīce, la șirēgu orașele și țērgurile cele mai de frunte ale Ardealului.

Aci pe piața Blășiului a fostū, încā de pe atunci și va fi pôte și de acum înainte, taria cea mare a Ro-mânimeii luminate de preste munți. Ca o adevērātă ce-tate întărită, dândū pieptū tocmai în mijloculū Ardealu-lui, stă acea mare mănăstire creștină care, pentru ochii lumii celei rele, adăpostește, dēr care, în conștința lumi-natā a Românilorū de astăzi, dēnsa este adăpostitā de șoalele naționale ce o impresora și se umbrescū sub ea.

Totuși în Blășiu, unde încā se totū dospesce alua-tulū României viitorē, pururea au domnitū și domnescū tacerē, liniștea și pacea. D'alungulū zilelorū din anul, pe piața cea mare se vēdū numai, la timpuri regulate, pășindū către școlā séu către bisericā lungele reverende negre ale canonicilorū și ale preoțilorū, profesori séu ofi-cianți; ēr la orele de recreațiuni, glōta colcotōsā a șco-larilorū mirenī se respāndesce deodată și îndată se și ri-sipește, ca o spusă, unii purtāndū încā pe umeri și pe gaibe țundra și ciōricii albi dela părinți, alții căpătuiri, încā de pe acum pentru unū viitorū mai ambițiosū cu haina civitā a civilizațiunei apusane.

(Va urma).

Acēsta este consolarea tuturorū Românilorū bine simțitorī și nu nepăsatorī pentru scopurile Asociațiunei transilvane! Acēsta este mângāierea părinților ingrijați de sōrtea copilelorū lorū internate!

Correspondentulū.

Sērbii și Ungurii.

Sērbii din Ungaria și din Croația, sături de fătar-nica frățietate cu Ungurii dela putere, suntū forte amā-riți din cauza atitudinei slugarnice a deputaților lorū în dieta din Agramū și în cea din Pesta. Și dēcā se alegu astfelu de deputați, cauza e numai terorismulū ungurescū, căci étā cum se esprimā despre „frățietatea“ maghiaro-sērbā unū Sērbū distinsū din Srjem într'o scrisōre către „Parlamentār“:

„Noi Sērbii de aci din Srjemū le stringemū frā-tesce mâna Maghiarilorū. Ce felū de frate însă e Ma-ghiarulū? N'a fostū nicōdatā, nu pôte fi și nu va fi nicō-dată. Ori-ce forță durēzā numai câtva timpū, și sclăvia incetēzā odatā, dīce proverbulū nostru sērbescū, și așa noi Sērbii suntemū convinși, că și poporulū nostru va trece peste timpurile grele dēr acum, precum s'a întēm-platū și sub Turci. Nu'i vorbā, potū maghiarisa cu sti-pendii pe cei sērați, cari cerū pāne; *poporulū nostru însă nu pôte fi maghiarisatū, măcar de s'ar lāți încā odatā așa de violentā noua culturā asiaticā.* Grele, tōrte grele suntū timpurile, sub care avemū să suferimū noi Sērbii în „Maghiaria“. Avemū singura speranță, că vomū vie-țui peste ele.“

SCRILE DILEI.

Ca să mai scie contribuabilii pentru cine li se mai vēndū vite, unelte, bucate, îmbrăcăminte și casele chiar de către esecutorii de dare, le împărțimū bugetulū *cheltuelilorū dietei ungurescē* pe luna lui Octombvre. Cheltuelile pe acēstā lunā să ridicā la respectabila sumā de 265,241 fl. Președintele dietei are pe lunā 1000 fl. lēlā; 455 deputați, câte 5 fl. 25 cr. pe dī, au 74,050 fl.; dietele a 455 deputați pe 5 zile din Septemvre 11,943 fl.; banī de cvartirū pe o jumētate de anul pentru 435 deputați competenți a 400 fl. facū 174,000 fl.; lefile a 7 secretari pentru 28 zile din Octombvre a 5 fl. 25 cr. facū 1029 fl., lefile lunare ale funcționarilorū 2145 fl., chiria pe cvartulū dela 1 Noemvre incolo 1515 fl. v. a.

—x—

În *dieta ungurescā* s'au prezentatū petițiunile comi-tatelorū Bichișiu, Strigoniū, Gōmōr, Tērnavēi, Comornului, Neogradū, Zemlin și Sohl în afacerea *convențiunei va-male și comerciale cu România.* Nu scimū pentru ce pledēzā aceste petițiuni: pentru încheierea ori neînche-ierea convențiunei. De asemenea comitatulū Tērnavami-cā a petiționatū la dieta ungurescā în afacerea rēs-cumpērării regaliilorū, în ce sensū nu scimū.

—x—

„Unirea“ aflā că cunoscutulū filologū *Urbanū Jar-nik* va incepe anulū acesta să țīa la facultatea din Praga o seriā de conferințe asupra *Gramaticēi-romāne.* D-sa se ocupā pe lângā studiulū limbei romāne din România liberā și cu acela alū dialectului macedo-romānū. D. Andrei Bagav, autorulū cărței de celire macedone, care a trimesū unū exemplarū și acestui invētatū, a primitū o scrisōre din partea acestuia, prin care se dovedesce cătā muncā depune d. Jarnic în studiarea limbei ro-māne.

—x—

Consistorulū archidieceșanū din Sibiu a adresatū tuturorū oficiilorū protopresbiterale gr. or. din archidieceșa Transilvaniei următorulū cercularū: „Congresulū nostru naționalū bisericescū, cerēndu-i-se interpretarea statutului organicū relativū la membrii sinōdelorū protopresbiterale, în ședința sa din 18/30 Iuniu 1886, sub Nr. prot. 128, a luatū următorulū conclusū normativū: „De membru „alū sinodului protopresbiteralū pôte fi alesū și acela, „care nu e membru alū unei comune parohiale din a-celași cercū protopresbiteralū; se recere însă, ca ale-sulū să fie membru alū vre-unei comune parohiale din „metropolia noastră ortodoxā orientālā romānā.“ Acestū conclusū congresualū este de a se publica sinōdelorū pro-topresbiterale și celorū parohiale spre cunoscință și e-vsntualū spre acomodare.“

—x—

La *manevrele romāne* dela Slatina vorū asista ur-mătorii atașati militarii streinī: d. generalū Fzeadzer, din partea Angliei, d. colonelū Subotin, din partea Rusiei; d. colonelū Ceruti, din partea Italiei; d. comandantū marchisū de Pange, din partea Francēiei; d. căpitanū Schneider, din partea Austriei.

—x—

Din *Szabadka*. — nu scimū Teresiopole ori altā Szabadka, căci maghiarisatorii au încureatū lumea — plecā o societate să petrecā la via. Ajunsā acolo, fără să se odihnescā, începū să jōce ceardașū și jucār până ce unulū din ei, Horvaticī Iosifū — precum se vede sērbū renegatū — cădū la pământū murindū imediatū.

— Celū ce și-a uritū vieța n'ore decātu să jōce ceardașū.

—x—

Diarele ungurescē ērāși vorbescū de o „imperti-nență“, pe care o punū în contulū *ostașilorū romāni dela graniță.* Vestea o reproducū foile ungurescē după „Székely Nemzet“, care spune, că 5 porci ai locuitoru-lui Ioanū Tērānū din Ciucū-Szepviz au trecutū pe o parte a teritoriului ungurescū, ce în anulū acesta a fost ocupatū de „bravii“ vecinī Moldoveni și încunjuratū cu șanțuri. Blandulū proprietarū n'a cutezatū să mērgā după porci, deōrece în ordinulū de dī alū ostașilorū ro-māni dela graniță stā scrisū, că: „dēcā supuși maghiari séu animalele acestora s'ar apropia de noua graniță țēr-murită de ei, numai decātu să le dea glonțū“. Din în-țēraplare 4 porci s'au întorsū acasă de sine, s'ar fi re-întorsū pôte și alū 5-lea, dēr n'a pututū, „nu l'au lāsātū eroii valahī“. Tērānū a cerutū dela judecătoria compe-tentā despāgubirea porcului în prețū de 15 fl. Nu se scie încā ce rezultatū va avē acēstā cerere.

—x—

Miseria între copii de școlā în Viena e înfiorātore. În urma cercetārilorū inspectorilorū școlari de cercū s'a constatatū, că numărulū copiilorū de școlā, cari flāmān-țescū, se țsuie la trei mii și jumētate. Dintre aceștia, cei mai mulți mănāncā în fiecare dī numai pāne și încā și acēsta în cantitate nesuficientā, și o supā subțire ori o miserabilā cafea ca să se mai încălțescā. Mulți însă nu mănāncā nici atātā, în unele zile chiar nimicū și chinuiți de fōme cadū grāmādā în timpulū instrucțiunei. După statistica profesorilorū, 119 copii n'au primitū nicōdatā prānțū, 324 numai rareori, 585 au fostū în ge-nere lipsiți de nutremētū, 266 au avutū ca prānțū nu-mai o bucatā de pāne, 184 n'au avutū nicōdatā prānțū caldū și 900 au prānțitū numai pāne și cafea ori le-gumī. Ērna creșce numărulū acestorū sērmanī copii până la 400 în câte o școlā.

—x—

Patriarchulū sērbescū Anghelic a instituitū în tim-pulū din urmā însemnate fundațiuni. Bisericeii catedrale sērbescē din Carlovițū i-a dārunitū 1000 de galbini în aurū pentru procurare de efecte bisericescē, patrona-tului gimnasialū îi dete 20,000 fl. pentru întemeierea unui fondū de pensii profesorilorū și 20,000 fl. admi-nistrațiunei fondurilorū respective pentru ajutorarea vē-duvelorū și orfanilorū după preoți.

—x—

În sēra de Vinerea trecutā, cu ocaziunea represen-tațiunei presei: „In Wort und Bild“, la teatrulū „Fried-rich-Willemstadt“ din Berlinū, s'au produsū *turburări.* Aparițiunea pe scenā a unui actorū, care juca rolulū unui generalū franceșū și imita pe generalulū Boulanger, a provocatū fluerāturi din partea publicului care a protes-tatū și a împiedecatū pe artistū d'a mai cănta cupletele le-gendarē: „revenindū dela revistā.“ La sfârșitū, după invitațiunea directorului, publiculū a aclamatū unitatea germanā.

Excursiune la Bucuresci. Se atrage atențiunea o-norabililorū participanți, că înscrieri la acēstā excursiune se primescū numai până mănē Vinerī, la orele 12 din dī în biroulū de călētōriā strada Vāmei Nr. 10.

Incunosciințare. După ce direcțiunea gimnasiului gr. cat. din Blășiu, încetāndū morbulū de grumați nu-mitū difteritis a conchiāmātū tinerimea gimnasialā la Blășiu pe 20 Octombvre n., când ērāși se vorū începe pre-legerile, așa direcțiunea seminarului tinerimei rom. gr. cat. de lângā gimnasiulū din Blășiu prin acēsta provocā pe tinerii, ce au fostū așețați în acelū seminarū, ca cu ocaziunea reintōrcerei să aducā suma de banī, ce li s'a împrumutatū dela institutu, pentru ca să se pōtā depārta din Blășiu cătū mai curēndū. Totū odatā li se aduce la cunoscință, că pe când se vorū reintōrce vorū fi gata și vestmintele uniforme de iērnā.

Blășiu, 12 Oct. n. 1887.

Direcțiunea seminarului tinerimei rom. gr. cat. din Blășiu.

Ultime sciri.

Pesta, 12 Octombvre. — D. deputatū Traianū Doda a adresatū o scrisōre președintelui Camerei, declarāndū că refuzā de a presinta mandatulū séu și d'a lua parte la deliberările Camerei un-gare, de orece plāngerile Românilorū nu suntū luate în considerațiā.

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a „Gaz. Trans.“)

BOMBAY, 13 Octombvre. — O depeșe din Kabulū anunțā, că trei sute de supuși ruși au intratū în Heratū. Ei dīcū că suntū comercianți. S'au luatū mēsurī întinse de apērare.

GURGHIU, 13 Octombvre. — Prințulū de coronā a plecatū asērā.

Editorū și redactorū responsabilū: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul la bursa de Viena din 12 Octomvre st. n. 1887.

Table with financial data for Vienna exchange, including gold rent, paper rent, and various bonds.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 26 Septemvre st. v. 1887.

Table with financial data for Bucharest exchange, including Romanian and foreign bonds.

Cursulu piatai Braşov

din 13 Octomvre st. n. 1887.

Table with exchange rates for Braşov market, including banknotes and silver.

Publicaţiune.

Subsemnaţii proprietari de omnibus în urma învoielei stabilite între dênşii aducû cu onore la cunoscinţa m. o. publicâ, cã cu începere dela 3 Octomvre a. c. amû efectuatû transportulû de persône între Braşovû şi Satulungû în modulû urmatorû:

Plecarea din Satulung

în fiã-care ði dela biserica românescã de susû

Dimineta:

Dupã prânzû:

Table showing departure times from Satulung.

Table showing departure times from Satulung.

Plecarea din Braşovû

în fiã-care ði din strada negrã dela hotelurile „Osmanû paşa,” şi la „doi porumbi“

Dimineta:

Dupã prânzû:

Table showing departure times from Braşov.

Table showing departure times from Braşov.

Taxe de persónã: Satulungû—Braşovû, locû internû 30 cr., locû esternû 20 cr. Satulungû — Dêrste sêu Braşovû — Dêrste: locû internû 20 cr., locû esternû 15 cr.

Recomandâmû acestã întreprindere a nôstrã modificatã dupã trebuinţele m. o. pasageri.

Cu înaltã stimã

Ioan Vereş Bartsa, Stefan Daniil Giro.

Petru Şanec, Samu Czimbor.

O locuinţã frumósã şi eftinã

în uliţa negrã de susû, Nr. 408 în catulû dinteiu spre uliţã, constatãtoare din 3 odãi spaţiose, bucãtãriã, camerã de bucate, coridorû, pivniţã, şopronû de lemne şi podû, este de acum de datû cu chiriã.

Avisû d-lorû abonaţi!

Rugãmû pe d-nii abonaţi ca la reînnoirea prenumeraţiunei sê binevoiascã a scrie pe cuponulû mandatului postalû şi numerii de pe fãşia sub care au primitû ðiarulû nostru pânã acuma.

Domnii ce se abonezã din nou sê binevoiascã a scrie adresa lãmuritû şi sê arate şi posta ultimã. ADMINISTR. „GAZ. TRANS.”

Mersulû trenurilor

Valabilû dela 1 Iuniu st. n. 1886.

pe linia Predealû-Budapesta şi pe linia Teiuşû-Aradû-Budapesta a calei ferate orientale de statû reg. ung.

Large table showing train schedules for various routes including Predeal-Budapest, Budapest-Predeal, Teiuş-Arad-Budapest, and Budapest-Arad-Teiuş.

Nota: Ôroie de nôpte suntû cele dintre liniile gróse.